

درآمدی بر فلسفه دین

جلسه پنجم

فصل چہارم

صفات خداوند: خدا به چه می ماند؟

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

کتاب
فصل
پنجم

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

با نگاه دقّی فلسفی

چیستی (ماهیت) + هستی (وجود)

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

در مورد همه چیز از چیستی شروع می‌کنیم

(ر.ک [اصول مطالب در منطق](#))

اما درباره‌ی **خدا** هم می‌شود از «چیستی؟» شروع کرد؟

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) **خدای ادیان، خدای فلاسفه**

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) مشخص بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

خدای ادیان:

چیست آن‌کس که باید **پرستیمش**؟

خدای فلاسفه‌ی [الاهی]:

چیست آن‌چه که می‌توان **هستی را با آن توضیح**

داد؟

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

Theism*

خداباوری / ادیان توحیدی

Pantheism

همه‌خدایی / وحدت وجود

Panentheism

خدافراگیردانی

Process Theology

الاهیات پویشی

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

ادیان توحیدی چه **تلقى‌ای** از خدا دارند؟ (بیش‌تر)
آیا این تلقی **منسجم و منطقاً سازگار** است؟ (کم‌تر)

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

شایستگی پرستش

هیچ چیزی فراتر از آن قابل‌تصور نیست

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) **کامل مطلق**

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

هیچ چیزی فراتر از آن قابل‌تصور نیست

کمال مطلق

❖ قدیری، حامد (۱۳۹۸)، دفاع از دفاع ناگاساوا از برهان وجودی آنسلم،

فصلنامه/اندیشه دینی شیراز، دوره‌ی ۱۹، شماره‌ی ۷۳

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

هیچ چیزی فراتر از آن قابل‌تصور نیست

کمال مطلق

❖ قدیری، حامد (۱۳۹۸)، دفاع از دفاع ناگاساوا از برهان وجودی آنسلم،

فصلنامه/اندیشه دینی شیراز، دوره‌ی ۱۹، شماره‌ی ۷۳

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

برای وجود به چیزی نیاز ندارد و چیزی
نمی‌تواند او را از وجود ساقط کند.

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

برای وجودش به چیزی دیگر نیاز ندارد

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

شخص است.

دلایل:

۱. بعضی صفات کمالی فقط به شخص تعلق می‌گیرد.

۲. عبادت و حیات دینی رابطه‌ی شخصی می‌طلبد.

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

اما

همه چیز غیر از خود را خلق کرده است.

۱. خالق از ماده سابق (دمیوروژ) نیست.

۲. خالق از طریق صدور ذات نیست.

۳. خالق به وسیله‌ی خلق واسطه نیست.

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) **قیومیت**

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

موجودات **لحظه‌به‌لحظه** در موجودیت‌شان
متکی به خدا (علت **مُبقیه**) هستند.

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) **قادریت مطلق**

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

خدا می‌تواند هر کاری را که منطقاً متضمن
تناقض نیست و با ذات و سرشت او نیز
منافات ندارد، انجام دهد.

مسئله‌ی اراده‌ی آزاد؟

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

خداوند در هر زمان نسبت به جمیع قضایایی
که در آن زمان صادق‌اند و علم خدا نسبت به
آنها منطقیاً ممکن است، علم دارد و هرگز به
امور کاذب اعتقاد ندارد.

مسئله‌ی علم‌پیشین خدا و اختیار انسان؟

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

۱. خیر چیست؟

ر.ک: کلام و فلسفه‌ی اخلاق

۲. خدا و امکان انجام شر؟

خدا باید بتواند شر انجام دهد تا ممدوح شود

خدا بنا به ذاتش امکان انجام شر ندارد.

۳. منشأ خیر: خدا یا مستقل از او؟

حسن و قبح اخلاقی الهی است یا غیرالاهی؟

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

نظر حداقلی:

خدا همواره وجود دارد و همواره وجود خواهد داشت

نظر حداکثری:

خدا فارغ از زمان و کاملاً خارج از زمان

مزیت: حل مسائل ناظر به علم پیشین

مشکل: انفکاک قاطع‌تر میان ساحت الاهی و ساحت بشری

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

واجب‌الوجود

کمال مطلق

عالم مطلق و قادر

مطلق

حکیم مطلق

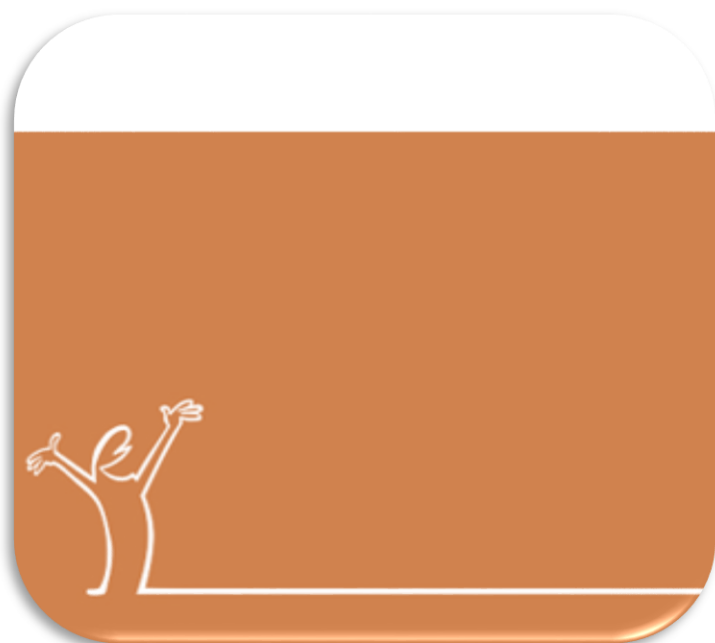
عادل مطلق

خالق و هادی و ...

...

۱. مقدمات بحث

الف) چیستی و هستی

ب) از کدام باید شروع کرد؟

ج) خدای ادیان، خدای فلاسفه

د) انواع رویکردهای دینی

۲. طرح مسئله

۳. برخی از صفات

الف) شایسته‌ی پرستش

ب) کامل مطلق

ج) قائم‌بالذات

د) ضروری

ه) متشخص‌بودن

و) خالقیت

ز) قیومیت

ح) قادریت مطلق

ط) عالمیت مطلق

ی) خیریت محض

ک) سرمدیت

۴. روایتی دیگر

کتاب
فصل
پنجم

درآمدی بر فلسفه دین

جلسه پنجم/پایان